

Zprávy, informace, oznámení

Cena rektora UP

Rektor Univerzity Palackého v Olomouci vyhlásuje soutěž o Cenu rektora UP za nejlepší studentskou vědeckou nebo uměleckou práci v roce 1999

- vydanou tiskem,
 - předloženou jako rukopis či umělecké dílo.
- Cena rektora UP se uděluje za práce v oboru
- biomedicinských věd,
 - matematiky,
 - přírodních věd,
 - pedagogických a psychologických věd,
 - jazykovědy a literární vědy,
 - věd o umění,
 - muzikologie,
 - ostatních společenských věd,
 - za realizaci uměleckého díla.

V každém z uvedených oborů se uděluje jediná cena. Autor oceněné práce obdrží finanční odměnu ve výši 3 500 Kč formou mimořádného stipendia z centrálních prostřed-

Fischerovská přednáška v roce 1999

Přednáška k počtě J. L. Fischera se uskutečňuje jednou ročně jako projev ocenění významu osobnosti prvního rektora obnovené olomoucké univerzity.

Letos se bude konat v listopadu 1999. K jejímu přednesení vybere k tomu účelu jmenovaná univerzitní komise významnou českou či zahraniční osobnost z kterékoliv vědní oblasti.

Kterýkoliv člen akademické obce může podat svůj návrh na kandidáta přednášky. Součástí tohoto návrhu musí být stručné zdůvodnění. Návrhy budou zaslány prorektorovi pro vědeckobadatelskou činnost **do 15. 5. 1999**.

Členem výběrové komise je prorektor pro vědeckobadatelskou činnost a zástupce každé fakulty, schválený vědeckou radou fakulty.

Výběrová komise tajným hlasováním zvolí tři kandidáty; za první místo zařadí toho, který obdržel nejvíce hlasů.

Kandidát, který byl navržen výběrovou komisí (obdržel nejvíce hlasů) je oznámen Vědecké radě UP. Ta vyjádří svůj souhlas s navrženým kandidátem hlasováním.

-kl-

Jen několik řádků

Z naší kuchyně

Déle než rok se připravovaly akce k 50. výročí obnovení naší alma mater. Klub absolventů a příznivců UP byl při tom a od samého začátku pomáhal – hlavně při vydávání tří knižních publikací a při přípravě sjezdu absolventů. Pomáhal vydatně, a tak komise, vedená prorektorem doc. Schulzem, navrhla, aby z čistého příjmu, který do univerzitní kasy přinesli svými příspěvky účastníci sjezdu, dostal klub nějaký peníz na podporu nadaných studentů UP. Vedení univerzity v čele srektorem prof. Jařabem souhlasilo a kvestor ing. Jirka dostal pokyn vyplatit klubu určitou částku z nemalého zbytku, který zůstal v pokladně univerzity po odečtení nákladů na oslavy. Mluvílo se tehdy o částce padesát, šedesát tisíc korun.

Čas plynul a nastoupil nový rektor, prof. Dvořák, který příslib minulého vedení UP potvrdil a také on dal kvestorovi pokyn, aby tuto záležitost vyřídil.

Již tři roky hledá pan kvestor bezvýsledně způsob vyrovnání. Neporadíte mu?

M. Hejtmánek

ku UP. Cena nemusí být udělena v každém z vyhlášených oborů.

Přihlásit je možno seminární (ročníkové), diplomové a jiné studentské práce, popřípadě jejich ucelené části. Přihlášeny mohou být i práce, které se neúčastnily soutěže na fakultách.

Práce předkládají jejich autoři ve třech vyhotoveních ve standardní úpravě (pevně spojené listy) současně s vyjádřením konzultanta. Konzultant také navrhne dva oponenty. Realizace uměleckého díla může být doložena fotografickým, případně jiným záznamem. Práce se odevzdávají na úseku prorektora pro vědeckobadatelskou činnost UP.

Práce ucházející se o Cenu rektora UP se předkládají **do 15. 9. 1999**. Prorektor vyžádá dva oponentské posudky, jimiž doplní materiály pro jednání komise.

Komise jmenovaná rektorem UP předložené práce posoudí a vybrané práce navrhne rektorovi UP k ocenění.

-kl-

Cena Františka Palackého

Cena Františka Palackého je oceněním vynikajících výsledků tvůrčí činnosti na poli vědy nebo kultury, které přispívají k prestiži České republiky a Univerzity Palackého v Olomouci.

Cenu uděluje jménem UP její rektor.

Cena se uděluje jednou za dva roky a udělení je spojeno s finanční odměnou 50 000 Kč. Na tuto odměnu přispívá Obecní úřad v Hodslavicích a Městský úřad v Neratovicích podle smlouvy uzavřené s Univerzitou Palackého.

Návrh na udělení Ceny Františka Palackého může předložit **každý člen akademické obce UP, a to vědecké radě té fakulty, na které je zaměřen**. Návrh se zasílá děkanátu fakulty.

Pro udělení ceny Františka Palackého v roce 2000 je možno předkládat návrhy **do 31. května 1999**.

-kl-

Nabídka stravy v menze

SKM UP nabízí studentům, zaměstnancům i cizím strážníkům možnost stravy v menze za výhodných cenových podmínek. Informace u p. Vodrážkové, tel. 563 8021.

-sta-

Noví senátoři LF UP

Ve třetím kole voleb do Akademického senátu Lékařské fakulty byli zvoleni do učitelské komory: MUDr. Z. Zlámal, CSc., prof. MUDr. K. Indrák, DrSc., doc. MUDr. V. Mihál, CSc., doc. MUDr. K. Dostálová, CSc., prof. MUDr. Z. Kolář, CSc., doc. MUDr. M. Heřman, prof. MUDr. V. Lichnovský, DrSc., doc. MUDr. Z. Fryšák, CSc., prof. MUDr. V. Král, CSc., doc. MUDr. A. Šantavá, CSc., doc. MUDr. J. Luža, CSc., doc. ing. J. Hálek, CSc., MUDr. O. Marek, MUDr. M. Kolář, RNDr. S. Dvořáčková, CSc., doc. MUDr. H. Vavřková, CSc., prof. MUDr. M. Eber, CSc., MUDr. V. Tichá, CSc., MUDr. I. Oborná, prof. MUDr. V. Ščudla, CSc., MUDr. K. C'wierotka, doc. MUDr. I. Stárek, CSc., RNDr. M. Kotal, CSc., MUDr. Z. Hložek.

Do studentské komory byli zvoleni: S. Králová, D. Stoszek, M. Šimonová, P. Jindra, V. Gloger, D. Jelenová, J. Kadlecová, P. Jadoviščíková, I. Žáčková, F. Čtvrtlák, M. Král, M. Flekač.

-mav-

Fakulta tělesné kultury UP, Katedra učitelství tělesné výchovy pořádá ve spolupráci s MSMT ČR

ve dnech 25. 8. – 28. 8. 1999

3. pracovní setkání tělovýchovných pedagogů

Těloolomouc

Cílem akce je kontakt tělovýchovných pracovníků všech stupňů, škol, institucí, klubů a center v oblasti TV, sportu a pohybu. Zaměření směřuje také k vytvoření prostoru a tvořivé atmosféry pro výměnu informací, zkušeností a kontaktů všech učitelů a tělovýchovných pracovníků a pro propojování teorie a praxe. V průběhu jednotlivých lekcí budou představeny novinky ve školní i mimoškolní tělesné výchově od předškolního věku po důchodce, pro děti zdravotně i postižené. Pozornost bude věnována také problematice zdravotní tělesné výchovy, propojení zdraví a volného času se zdravým životním stylem a výsledkům výzkumu uplatňujícím se v praxi.

Sdělení budou realizována formou hodinových lekcí, besed, kulatých stolů, videoukázek, prohlídky laboratoří aj. spolu s nabídkou aktivního sportování.

Čestné předsednictvo: PaedDr. L. Malý, náměstek ministra pro mládež a tělovýchovu, prof. RNDr. L. Dvořák, CSc., rektor UP, ing. M. Tesařík, primátor Olomouce, prof. PhDr. F. Vavřka, CSc., děkan FTK UP, doc. PhDr. J. Karger, děkan FTVS UK Praha, doc. PhDr. F. Tábořský, CSc., prezident AŠSK ČR, doc. PhDr. D. Tomajko, CSc., vedoucí Katedry učitelství tělesné výchovy FTK UP, PhDr. F. Mazal, CSc., sekretář Těloolomouce 99.

Program je složen z lekcí po 30 nebo 60 minutách. Účastník si vybere dle zájmu z nabídky několika současně probíhajících lekcí, které se podle potřeby opakují. Přestávky umožní přesun účastníků na další lekce. Předpokládá se aktivní účast v lekcích, a proto cvičební úbor s sebou! Teze lekcí budou k dispozici.

Místo: Sportovní hala UP a další sportoviště a zařízení FTK UP, škol a institucí v Olomouci.

Kontaktní adresa: PhDr. F. Mazal, sekretář Těloolomouc 99, Hynaisova 9, 771 00 Olomouc, tel. 541 8081, fax: 541 2899, e-mail: Ferdinand.Mazal@upol.cz.

-ftk-

SKM UP nabízí volná místa na kolejích

Zájemci o volná místa na kolejích včetně studentů bez nároku na koleje se mohou hlásit u referentek jednotlivých kolejí – na koleji Šmeralově, tel. 563 8026, na koleji J. L. Fischera, tel. 563 8025, na koleji B. Václavka, tel. 563 8024 a na koleji E. Rošického, tel. 5229402. Informace budou poskytnuty rovněž v ubytovací kanceláři SKM, tel. 5226057, příp. tel. 563 8009.

-sta-

Omluva

Omlouváme se čtenářům Žurnálu UP za chybu, ke které došlo při zpracování minulého čísla ŽUP v textu *Akademický senát UP zvolen v prvním kole* na titulní straně. V časové tísni jsme opomněli uvést jména náhradníků z řad členů akademické obce FF UP, kterými se stali: Mgr. R. Kula, doc. PhDr. J. Štefanides (pedagogická část), M. Horváth a P. Nohel (studentská část).

-red-

Zprávy, informace, oznámení**Kulturní den**

Kulturní den (KD) studentů UP bude zahájen v úterý 4. 5. 1999 na nádvoří Zbrojnice. Na nádvoří (nebo ve sklepení) Zbrojnice začne ve 12.30 literární maraton – autorské čtení profesionálů i amatérů, doplněný prezentací literárních časopisů Aluze, HOST aj. Přibližně v 18.30 vystoupí na nádvoří Zbrojnice divadelní soubor *Facka* a před 21. hodinou bude zahájena filmová část KD promítáním nesoutěžních snímků Academia filmu Olomouc 1999 (z febiovského cyklu *Jak se žije...*, z projektu *Svět bez hranic*, ze seriálu *ČT Bigbít*), doplněných o některé díly *České sody*, vybraných večerníků aj. Za účasti Š. Gedeona bude na závěr promítán jeho poslední film *Náorat idiota*. Výtvarnou část KD představuje výstava volné tvorby studentů Katedry výtvarné výchovy PdF UP *Studentský salon*, která bude zahájena už v pondělí 3. 5. Další doprovodné akce a atrakce budou pokračovat až do ranních hodin následujícího dne.

Vstup na všechny části programu *Kulturního dne* je zdarma.

-red-

Pastviny opět budou

Pastviny 1999 – Letní dětský tábor „50“ se uskuteční i letos.

KDE: výcvikové středisko FTK UP Pastviny, celé údolí pro nás.

KDY: od 15. do 24. 7. 1999

KDO: pro děti od 7 do 12 let

Deset dní v krásných Orlických horách si budeme hrát v lese, na hřištích (fotbal, košíkovou, softtenis, badminton a jiné hry), koupat se a jezdit na lodích, hrát etapovku „Po stopách faraonů“ a poznávat hvězdy. Nebudou chybět další hry, lov bobříků i šifer a cesta za super pokladem.

Ubytování malých dětí v chatkách, velkých ve stanech s postelí. Stravování 4x denně. Cena při plné penzi 4x denně a péči vedoucích oddílů 2 540 Kč za dítě, s poloviční penzí 2 210 Kč.

Dětský lékař je přítomen po celou dobu konání tábora. Ovládat kánoe se děti (v záchranné vestě) naučí pod dohledem zkušeného vodáckého instruktora.

Tábor pořádáme zejména pro děti zaměstnanců UP a Fakultní nemocnice, případně i pro další zájemce. Přihlášky možno zasílat na adresu: PhDr. F. Mazal, KUTV FTK, Hynaisova 9, 772 00 Olomouc.

Na děti se za všechny dospěláky těší a předsedem je zdraví

Medděd, Gandalf, Carlos, Hanča, Ferda a spol.

Dodatek k číslu konta

V Žurnále UP č. 25 bylo uveřejněno číslo konta Fondu Humanity Červeného kříže pro sbírku *Balkánský konflikt* (KB Praha 1, 10030-7334-011-0100), v.s.555.

Jako doplňující informaci sdělují, že příspěvek je možno poskytnout **těž hotově** proti řádnému potvrzení, a to na Úřadě OS ČČK, Sokolská 32, nebo na UP:

– Dr. M. Jukl (Katedra algebry a geometrie PřF, Tomkova 40),

– Mgr. L. Richterek (Kat. teoret. fyziky PřF, Svobody 26),

– Dita Hliněná (FF, členka Kolegia rektora UP).

Český červený kříž děkuje za pochopení.

*Dr. Marek Jukl,
člen VR ČČK Praha,
OVR ČČK Olomouc*

Centrum interdisciplinárních studií UP ve spolupráci

s Ministerstvem zahraničních věcí ČR a Programem OSN pro rozvoj (UNDP) pořádá ve dnech **22. – 28. 9. 1999**

Letní školu rozvojové pomoci a spolupráce

Letní škola je určena uchazečům, kteří mají zájem o problematiku rozvojových zemí a v případě možností se hodlají zapojit do programu pomoci rozvojovým zemím.

Počet účastníků *Letní školy* je omezen. Zájemci mohou zasílat přihlášky s příloženým životopisem a stručným zdůvodněním zájmu do **31. 5. 1999** na adresu: RNDr. P. Nováček, Centrum interdisciplinárních studií UP, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc.

Fax: 068/5232035, e-mail: nov@risc.upol.cz.

-red-

S hlubokou lítostí oznamujeme, že dne 17. dubna 1999 nás náhle opustil ve věku 73 let vážený a drahý kolega, profesor teoretické fyziky **prof. RNDr. Vratislav Vyšín, CSc.** V jeho osobě ztrácíme nejen vynikajícího specialistu na otázky teoretické fyziky, skvělého přednášejícího a jednu z velkých postav novodobé historie olomoucké univerzity, ale především vzácného člověka, na kterého se nezapomíná.

Pracovníci Katedry teoretické fyziky PřF UP

Stručně

Na svém zasedání 26. 4. 1999 projednávala **Vědecká rada UP** návrhy na jmenování profesorem, otázky spojené s akreditací oborů pro habilitační a profesorská řízení, hodnocení Právnické fakulty UP aj.

* * *

Centrum Aletti, Katedra bohemistiky FF UP a časopis Aluze připravily na středu 28. 4. besedu a autorské čtení **R. Valuška** a **E. Zachy**.

* * *

V rámci série přednášek a besed na téma vstupu ČR do evropských struktur, zejména do NATO, které pořádá Katedra církevních dějin, patriologie a křesťanského umění CMTF UP, přednášel 28. 4. v posluchárně CMTF č. 1 ppl. ing. F. Valdštýn (MO ČR) na téma **Budování české státosti z pohledu vojenského**.

* * *

Ve čtvrtek 29. 4. se v aule FF UP uskutečnila beseda s ministrem životního prostředí RNDr. Milošem Kužvartem na téma **Ekologická politika – přání a realita**. Pozváni byli také předchozí ministři M. Bursík, J. Skalický, B. Moldan aj.

* * *

Katedra matematické informatiky PřF UP uspořádala 29. 4. v prostorách PřF UP v Hejčíně prezentaci projektu Letní školy informatiky '98 pod názvem **Virtuální procházka Olomoucí**.

-mav-

Stipendium prof. Dostala

Jako každoročně udělí i letos prof. Dr. med. Viktor Dostal své stipendium ve výši 25 000 ATS. Stipendium je určeno pro mladé lékaře nebo studenta vyššího ročníku medicíny k úhradě výloh studijního pobytu v zahraničí.

Uchazeči o stipendium nechť podají žádost, doloženou doporučením svého přednosty, děkance LF UP v termínu do konce měsíce května 1999.

-red-

Otázka pro: děkany fakult UP

Na předposledním zasedání Kolegia rektora UP byla mj. projednávána otázka míry decentralizace, resp. centralizace v systému řízení univerzity a jejích fakult. Podle posledních informací jsou k této otázce připravovány podklady jak ze strany vedení univerzity, tak i vedení fakult. Přesto jsme se už nyní zeptali na stanoviska děkanů:

Ve které oblasti řízení univerzity a jejích fakult by podle vašeho názoru měla být zvýšena míra centralizace, resp. decentralizace?

Doc. RNDr. Jan Šteigl, CSc., děkan Pedagogické fakulty UP:

Hledáme-li dnes odpověď na otázku míry centralizace a decentralizace „obslužného“ aparátu na vysokých školách a jejich fakultách, je třeba si nejprve zopakovat, jaká je naše současná, tedy aktuální situace v této oblasti.

Máme zákon o vysokých školách, máme Statut UP a statuty fakult, máme příslušné organizační řády. Základní obrysy typu řízení jsou tedy v podstatě dány právě těmito materiály.

V časovém stresu, kdy na naplnění litery nového zákona o VŠ bylo minimum času, nebyl prostor pro rozbor a objektivní doložení dosavadních nedostatků, včetně nedostatků řízení či nedostatků ve využití finančních zdrojů. Zásadně změněná situace by

přítom zaslouhovala znovu se zamyslet nad posláním jednotlivých fakult a pracovišť v systému VŠ, včetně hlavních principů spolupráce. Funkční kompetence je třeba podložit byť minimálním obslužným aparátem, a to co nejbližší místa rozhodování. Tok informací je třeba napravit a informace učinit obecně srozumitelnými. (Máme měřitelnost výkonu učitelů, nemáme měřitelnost výkonu obslužného aparátu. Sledujeme počet studentů, kteří připadají na jednoho učitele, ale nesledujeme obdobně ukazatele u obslužného aparátu.) Zejména za současné ekonomické situace je třeba posoudit prospěšnost aktivit všech zařazených jednotek i nutné – opodstatněné náklady pro jejich činnost a celkovou komunikaci. Posouzení každé jednotky, její organizace (i existence), musí nutně obsahovat i otázky: „Není některá část předimenzovaná, nejsou náklady příliš vysoké? Nelze řešit problém pružněji a laciněji zadáním institucí, které se příslušnými službami zabývají profesionálně? Není naopak vhodné nabídnout kvalitní nedostatkové služby a pomoci tak zlepšit ekonomickou situaci VŠ?“

O všech těchto otázkách je třeba vést otevřenou a upřímnou diskusi při sledování stěžejního cíle – stát se funkčnější i ekonomičtější při zachování klíčových priorit našeho poslání.

Co utká, je čas.

Události

Současná aktivita Střediska zdravého životního stylu na PdF UP

Dne 16. 3. 1999 proběhla na Pedagogické fakultě UP vernisáž výstavy Jindřicha Štreita s názvem *Cesta ke svobodě*, která se konala v nově zřízené galerii *Výpad* na Žerotínově náměstí, patřící Katedře výtvarné výchovy PdF UP.

Štreitův umělecký objektiv byl tentokrát namířen na problematiku drogové závislosti mladých lidí. Jako zatím vždy je jeho ztvárnění žhavé problematiky současnosti veskrze emotivní, provokující i nabádající k zamyšlení. Proto jsme se rozhodli využít této skutečnosti k netradiční diskusi vysokoškolských studentů a žáků ZŠ přímo v prostředí galerie.

Středisko zdravého životního stylu při Katedře antropologie a zdravotní PdF UP spolu s pracovníky Okresního a Městského úřadu v Olomouci připravili řadu přednášek a besed na téma drogové závislosti, které – jak si troufáme hodnotit – měly mezi posluchači značný ohlas. Od 17. do 31. 3. byly přednášky určeny hlavně pro vysokoškolský, od 30. 3. do 13. 4. 1999

především pro žáky 8. a 9. ročníků ZŠ. Pro ZŠ byly besedy připraveny ve spolupráci s občanským sdružením SANANIM v Olomouci.

Úspěch akce a krásné prostředí nové galerie nás vede ke snaze ji nejen zopakovat, ale pokračovat dále. Po dohodě s J. Štreitem a Katedrou výtvarné výchovy PdF UP bychom chtěli na podzim připravit stejným způsobem výstavu na téma *Postižení spoluobčané*, která je v současné době instalována v galerii ve Šternberku.

Zájem o postižené spoluobčany prokázala i doprovodná akce uskutečněná výstavou *Cesta ke svobodě*. Byla to beseda nazvaná *Osobní asistence – cesta k integraci* s Mgr. M. Langrovou, nositelkou ceny Olgy Havlové za práci pro postižené a Mgr. Langerem, předsedou spolku TREND – vozíčkáři. Ukázalo se, že netradiční prostředí může i často skloňované téma ozvláštnit, vyprovokovat diskusi, zamyšlení a snahu nabídnout pomocnou ruku.

-rei-

V pondělí 26. 4. byla v Galerii Zbrojnice (IC UP) za přítomnosti spisovatele M. Voituriera zahájena výstava *Spisovatelé z Hainaut*, která byla součástí právě proběhlých Francouzských kulturních dnů v Olomouci. Výstava vznikla jako výsledek školních výměn, které probíhají mezi Francouzskou sekcí Šlovanského gymnázia v Olomouci a Technickým lyceem v Hainautu. Vernisáž uvedl ředitel IC UP PhDr. R. Hladký, několik skladeb přednesl flétnový soubor Kvarteto Flauto Alto.

-mav-
Foto -tj-

Globalizace: šance a rizika

V pondělí 26. 4. 1999 byla jedna z prvních besed letošních *Ekologických dnů Olomouc* věnována různým náboženským systémům (křesťanství, islám, buddhismus) s důrazem na jejich reflexi přírody, na změny, kterými v současnosti procházejí a na vzájemné reakce, jež ovlivňují jejich vztahy (*Náboženství a příroda – Víra v době globalizace*). Do auly FF UP přijali pozvání dr. D. Lužný, prof. T. Halík a prof. Ali-Mohamed Šilhavý (na snímku zleva), kteří diskutovali s průvodci večera M. Bartošem a RNDr. P. Nováčkem, CSc., a také odpovídali na dotazy

účastníků, kteří prostor auly zaplnili do posledního místa.

V úvodu se diskutující věnovali otázkám střetávání kultur a z tohoto hlediska formulovali pozitivní i negativní procesy globalizace. Jak uvedl prof. Halík, přináší tento ambivalentní proces řadu komplikací, ale i šancí, např. nebývalé otevřený prostor pro mezináboženské kontakty a dialog. Zdůraznil přitom rizika fundamentalismu a nutnost oboustranné ochoty ke vzájemné komunikaci. Podle prof. Šilhavého představuje proces globalizace naději i pro nacházení vlastní identity, ovšem za předpokladu, že mravní principy, společné všem náboženským systémům,

budou znamenat východisko pro vzájemnou komunikaci a jejich praktické uplatňování. Dr. Lužný v této souvislosti připomněl, že globalizace posiluje hledání identity a možnosti vzájemného ovlivňování a obohacování náboženských systémů. V další části večera se hosté spolu s účastníky diskuse věnovali také otázkám vymezení pojmu sekularizace, vztahu jednotlivých náboženství k přírodě a její ochraně a vyjádřili i své postoje k aktuální situaci v Kosovu.

-mav-
foto -tj-

Hostem Kabinetu aplikované ekonomie FF UP Intercredit Praha

Ve čtvrtek 23. 4. 1999 pořádal Kabinet aplikované ekonomie další z řady odborných prezentací a přednášek pro studenty ekonomických oborů. Tentokrát byla hostem ing. J. Měchová, vedoucí regionálního zastoupení firmy Intercredit Praha, s.r.o., která vystoupila s prezentací firmy a s odbornou přednáškou na téma *Obchodní informace a inkasní služby*. Společnost Intercredit Praha je jednou z dceřiných společností rakouského spolku na ochranu věřitelů „Kreditschutzbund“ a francouzské pojišťovny exportních úvěrů COFACE (Compagnie Francaise

d'Assurance pour le Commerce Extérieur). Studenti tak měli možnost se s firmou blíže seznámit a získat řadu informací, především o službách, které společnost nabízí. Mezi ně patří zejména zajišťování odborných obchodních informací, bez kterých se v současnosti neobejde žádný dobrý podnikatel, inkasní služby, které znamenají vymáhání nezaplacených pohledávek legální cestou a informační a poradenský servis klientům.

E. Francová,
Kabinet aplikované ekonomie FF UP

Slavnostní zahájení Týdne španělské kultury, které ve dnech 22. – 28. 4. pořádala Katedra románské filologie FFUP ve spolupráci s velvyslanectvím Španělského království, proběhlo pod názvem *Večer španělské a románské hudby* 22. 4. v aule FF UP, kde vystoupili sólisté opery Moravského divadla a studenti a pedagogové Katedry hudební výchovy PdF UP.

-mav-, foto -tj-

Z vědeckých pracovišť UP

Výzkumná činnost Ústavu patologické fyziologie LF

Těžiště výzkumu příčin a vývoje nemocí (což je náplní oboru) se v posledních dekádách přesunulo z úrovně jednotlivých systémů a orgánů na úroveň buněčnou a hlavně molekulární. Tento přesun byl vynucen hledáním hlubších příčin patologických změn a jejich důsledků, včetně příčin genetických. V tomto směru jsme stáli po roce 1989 téměř s prázdnými rukama, neboť ústav byl zaměřen na zcela jiné problémy. Vybavení ústavu bylo z těchto nových pohledů naprosto nedostatečné, zkušenosti malé, publikovatelnost výsledků v mezinárodně uznávaných časopisech velmi nízká.

Náštesti jsme mohli navázat na doposud poněkud stranou stojící biochemicky zaměřený výzkum a zejména na schopnosti některých pracovníků zvládat na vysoké úrovni nové metodiky, jsou-li jim poskytnuty možnosti, nutně přístrojové vybavení a příležitost ke kontaktům s pokročilými pracovišti. V současné době je výzkumná práce ústavu cílena na dva základní směry.

1. Výzkum molekulárních mechanismů regulace aktivity cyklin-dependentních kináz v normálních a nádorových buňkách, zejména jejich syntetických inhibitorů.

Tato problematika je nyní na našem ústavu řešena v rámci spolupráce s interdisciplinárním Centrem molekulární biologie a medicíny a navazuje na klíčovou práci doc. Veselého a kolektivu z roku 1994 (Eur. J. Biochem., 224, 771–786), uskutečněnou v Laboratoři buněčné biologie CNRS v Roscoffu ve Francii. O činnosti a výsledcích Centra referovali prof. Z. Kolář z LF UP a poté doc. M. Strnad z PřF UP v předchozích číslech Žurnálu UP.

2. Výzkum molekulárních mechanismů snížené citlivosti tkáně na pankreatický hormon

insulin, se zaměřením na metabolické a klinické důsledky tohoto stavu, který se nazývá insulinorezistence. V širších souvislostech jde o výzkum tzv. metabolického syndromu zahrnujícího hlavní nejzávažnější rizikové faktory ischemické nemoci srdeční (infarktu myokardu) a cévních mozkových příhod. Je vhodné připomenout, že tyto choroby jsou na prvním místě příčin úmrtí u nás a v dalších průmyslově rozvinutých zemích, daleko před úmrtími na nádorová onemocnění. Snížená účinnost insulinu je základem takových nemocí, jako jsou diabetes, obezita, hypertenze, hyperlipidemie, hyperurikemie atd. Do všechno jsou stavy, jejichž zvládnutím by bylo možno výrazně snížit úmrtnost lidí na kardiovaskulární choroby. Jejich podstatou je hlavně vrozená nebo získaná porucha činnosti insulinových receptorů, což jsou složité bílkovinné struktury v membránách buněk metabolicky významných orgánů (především svalů, tuku a jater). Dochází tak k poruchám průniku hormonálních signálů do buněk a k následným závažným metabolickým i funkčním změnám. Výzkum insulinorezistence na našem ústavu byl zahájen v roce 1994 skupinou pracovníků ústavu pod vedením prof. Hřebíčka v rámci mezinárodního projektu COST B5.10 „Molecular Mechanisms of the Etiology of the Non-insulin Dependent Diabetes Mellitus“ podporovaného Evropskou unií.

Při řešení tohoto projektu byly na našem pracovišti zavedeny metodiky izolace a semipurifikace insulinových receptorů z různých tkání, studia jejich afinity a senzitivity, a rovněž metodika stanovení tyrosinkinázové aktivity těchto receptorů. Ta je důležitým ukazatelem přenosu hormonálního signálu receptory do buněk a při insulinorezistenci se snižuje. Byly rovněž zjištěny souvislosti mezi funkcí

insulinových receptorů a expresí tumor-nekrotizujícího faktoru alfa v různých tkáních. Tumor-nekrotizující faktor alfa moduluje insulinový signál a je zároveň důležitým faktorem vzniku obezity. Na tyto práce navázaly naše klinické studie stavů spojených s vysokými hladinami tuků v krvi (hyperlipidemií). Zjistili jsme v nich významný růst nasycených mastných kyselin v tukových částicích u hypertriglyceridemií, které jsou součástí metabolického syndromu. Stojí za zmínku, že metodiky rozpracované na našem ústavu jsou využívány i výzkumnými týmy jiných pracovišť lékařské fakulty, zejména Ústavu lékařské mikrobiologie, Ústavu fyziologie a Ústavu farmakologie.

V současné době byl zformulován dlouhodobý záměr spolupráce řady klinických pracovišť i ústavů LF UP a FN v Olomouci vybudovat moderní experimentální zázemí pro multidisciplinární studium molekulárních, genetických, klinických a epidemiologických aspektů různých forem metabolického syndromu v souvislosti s poruchami funkce insulinových receptorů a vznikem insulinorezistence.

Z řešení uvedených témat vzešlo v letech 1996–98 z Ústavu patologické fyziologie celkem 12 časopiseckých publikací a 24 sdělení uveřejněných jako abstrakta plenárních přednášek anebo posterů z mezinárodních konferencí. O výsledcích výzkumu insulinové rezistence, která by se v nejbližší budoucnosti měla stát nosným výzkumným programem našeho ústavu, pojednává např. souhrnná práce z r. 1998 (Hřebíček J. a kol., Klin. Biochem. Metab., 6, 144–149).

Prof. MUDr. J. Hřebíček, CSc.,
Ústav patologické fyziologie LF UP

O čem se mluví

Kompetenční zákon – věda a vysoké školy (I)

Popis problematiky

V poslední době se znovu začíná hovořit o novelizaci tzv. kompetenčního zákona. Je skutečně nejvyšší čas otevřít téma modernizace systému naší ústřední státní správy a její přiblížení evropské praxi. Očekávám odbornou debatu především o oblasti výzkumu a vývoje ve věcné souvislosti s rezortem vysokého školství. Zvláště rezort výzkumu a vývoje již řadu let postrádá zřetelně zformulovanou perspektivu rozumně strukturované státní správy a začíná z hlediska svého uspořádání vyvolávat problémy a nepochopení v kontaktu se zahraničím.

V rámci prvních úvah nepřilíhla hlasitě zaznívá myšlenka zřídit samostatný orgán státní správy pro oblast výzkumu a vývoje, často ve spojení s oblastí vysokých škol. Tuto myšlenku lze považovat za obsahově velice přirozenou a perspektivní.

Jak je tomu v evropských zemích? Praxe není jednotná, ale lze ji rozdělit do několika typů. Někde existuje samostatné ministerstvo výzkumu, resp. vědy a techniky (např. Portugalsko); příznačné je tato oblast spravována společně se školstvím (Německo; ministerstvo vzdělání a technického výzkumu, Itálie; ministerstvo pro vzdělávání, vědu, výzkum a techniku, Norsko) připojuje navíc církevní záležitosti, Holandsko kulturu, Japonsko kulturu a sport a věda je silně zastoupena rezortem zahraničního obchodu a průmyslu). V některých zemích je věda propojena s jinými rezorty, často obchodem, průmys-

lem, informačními technologiemi (Dánsko, Rakousko, Velká Británie a Řecko). Poslední skupinou jsou země, které mají výzkum a vývoj zastřešen – opět často se vzděláváním – meziministerstevským orgánem (například Polsko, Španělsko).

A u nás? Chce-li zahraniční instituce u nás rychle najít kompetentního partnera, není jasné, kdo jím má být.

Před r. 1989 byla věda a výzkum zajišťována třemi orgány (Státní komisí pro vědeckotechnický a investiční rozvoj a českou a slovenskou komisí pro vědeckotechnický rozvoj). V roce 1990 byly nahrazeny jednak federálním Ministerstvem pro strategické plánování, v ČR se pak vědou a výzkumem zabývalo Ministerstvo hospodářství; v r. 1993 ji stát přesunul pro věcnou souvislost s vysokým školstvím do působnosti Ministerstva školství ČR. Není bez zajímavosti, že se tak dramaticky omezil na jednu desetinu počet pracovníků státní správy. Oblast správy výzkumu a vývoje sice v osobě náměstka ministra souvisí s vysokým školstvím, personálně však představuje jen asi třicetku odborných pracovníků (z zahraničí je to zpravidla desetkrát více). Od roku 1995 podle zákona 300/1992 Sb., ve znění zákona č. 1/1995 Sb., o státní podpoře výzkumu a vývoje existuje Rada vlády ČR pro výzkum a vývoj v čele s místopředsedou vlády. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR zůstává přitom ústředním orgánem státní správy (je příznačným detailem, že bez vyjádření v už beztak dlouhém názvu); rezortní vý-

zkum má ve své působnosti i ministerstvo průmyslu a obchodu, rezortní financování výzkumu náleží dalším ústředním orgánům státní správy. Samostatné postavení má Akademie věd ČR s vlastní rozpočtovou kapitolou. V míře decentralizace správních vztahů jsme dnes nepochybně bílou vránou; přičemž zcela samostatnou kuriózní kapitolou by byl popis spleti vztahů v grantovém systému financování výzkumu a vývoje.

Doc. J. Hálek, LF UP

(Dokončení v příštím čísle)

Názory zaměstnavatelů na VŠ

„Vysoké školy nesplňují podle zaměstnavatelů svou funkci ve výuce cizích jazyků, ve zručnosti při využívání výpočetní techniky a v kvalitě přípravy na písemný projev. Rozvoji zadaných manažerských schopností se vysoké školy věnují také nedostatečně. Jde především o vlastnosti a dovednosti být iniciativní, schopnost rozhodovat se, tvořivost, ochota učit se a vnitřní motivace.“ (Aula 1/99, s. 78–85)

-mh-

Univerzitní pracoviště informují

Kuřácké návyky mezi studenty LF UP, jejich učiteli a zaměstnanci FNO

Dnes již jen minimální část populace nevěří ve škodlivé účinky kouření. Přesto je prevalence kuřáků stále varovná a experimentování s cigaretou v dospívajícím věku patří mezi závažné formy rizikového chování. V Evropském společenství kouří podle statistik z posledních let 42 % dospělých mužů a 28 % žen. V řadě zemí tato čísla klesají, např. ve Finsku došlo za posledních 30 let k výraznému poklesu kuřáctví, když z původních 60 % dospělé populace dnes kouří jen 27 % mužů a 18 % žen.

Asi nejvýraznější pokles tohoto návyku je mezi lékaři; v USA, Velké Británii nebo Finsku z nich dnes kouří kolem 3 až 7 %. Příčinou může být větší informovanost o rizicích kouření, ale také společenský tlak na tuto profesi.

Prostřednictvím České komise EMASH (European Association Smoking or Health) obdrželo vedení LF UP výzvu k dalším aktivitám v rámci hodnocení kuřáckých zvyklostí na lékařských fakultách a v nemocnicích v ČR. Jde vlastně o pokračování akcí, které probíhají pod záštitou WHO a dalších lékařských organizací. Tyto aktivity směřují k nekuřáckému prostředí v nemocnicích, neboť od roku 1995 je ČR zařazena do sítě International Network Towards Smokefree Hospitals.

V loňském roce byl skupinou EMASH zaslán dotazník sledující prevalenci kouření a názory na tento návyk. Díky pochopení a vstřícnosti děkanky LF UP prof. J. Mačákové i ředitele Fakultní nemocnice doc. V. Rýznara byl dotazník anonymně zaslán 2 255 zaměstnancům FN a LF. Výsledky byly vyhodnoceny spolu s pěti letým výzkumem podobného zaměření u studentů 1. ročníků LF UP (celkem 662 dotazníků). Vyhodnocení provedlo Biometrické pra-

coviště LF UP pod vedením prof. S. Komendy. Návratnost dotazníkové akce byla 71 % u zaměstnanců FN a LF a 95,7 % u studentů.

Začínající studenti medicíny kouří ve 20 %. Návyk není většinou fixován a výrazně převládá nepravdělné kouření (14,1 %). Jednu a více cigaret denně kouří jen 5,8 % studentů. Muži kouří více než ženy (26,7 % versus 15,1 %). Většina studentů LF UP začínala experimentovat s cigaretou na střední škole (35 %), 23 % již na škole základní. Více než 60 % studentů medicíny vnímá kouření více jako společenský, než-li soukromý problém, a 87 % z nich považuje protikuřáckou kampaň u nás za nedostatečnou.

Mezi 1 602 respondenty z řad zaměstnanců kouří 29,1 %, a to převážně pravidelně (21,2 %). Muži kouří prakticky stejně jako ženy (30,3 % vs. 28,9 %). Je zřetelný rozdíl v kouření mezi lékaři (lékařkami) a zdravotními sestrami. Zatímco u lékařů se kuřácký návyk vyskytuje ve 22,9 %, u sester ve 33,6 %. Je příznačné, že 68,5 % kuřáků si přeje s kouřením přestat a 62 % se o to také již pokoušelo.

Z lékařů, kteří odpověděli na dotazník, se 48 % ptá svých pacientů, zda kouří, a 62 % u nich doporučuje svým pacientům – kuřákům s kouřením přestat.

V dotaznících pro studenty LF UP a zaměstnance FN a LF UP byla řada dalších otázek, které budou vyžadovat hlubší rozbor. Zatím se dá konstatovat, že přestože pravidelných kuřáků je mezi studenty v prvním ročníku LF UP méně než v běžné populaci, je kouření pro mnohých z nich potenciálně nebezpečnou drogou, které budou obtížně odvykat. Návratnost mezi zaměstnanci byla sice poněkud

nižší, ale více než 70 % vyplněných dotazníků značně předčilo očekávání i výsledky jiných obdobných akcí. Nad nevhodností kouření se zamýšlí většina kuřáckých lékařů i zdravotních sester, což je dobrým příslibem dalšího snižování prevalence kuřáctví mezi zdravotníky a pedagogy u nás. Je nesporné, že zařazení problematiky kuřáctví do výuky a otevřená komunikace se studenty i pacienty na toto téma patří do náplně evropských lékařských fakult.

Prof. V. Kolek, LF UP

Diskuse, názory, ohlasy

K volbám na Lékařské fakultě UP

V těchto dnech proběhly volby do akademických senátů jednotlivých fakult. Jejich průběh by se měl řídit novým vysokoškolským zákonem, který mj. praví, že členy akademického senátu fakulty volí ze svých rad členové akademické obce fakulty. Volby jsou rovné, přímé, s tajným hlasováním. K platnosti voleb je třeba účasti nejméně 30 % členů akademické obce fakulty...

Na Lékařské fakultě UP se volilo ve dvou komorách: student odevzdal hlas za komoru studentskou, vyučující za komoru pedagogickou. Systém hlasování byl takový, že studenti volili pouze studenty a vyučující pouze pedagogy.

Jako senátor v AS LF a AS UP jsem hovořil s některými studenty LF UP a ptal se jich, co si o těchto volbách myslí. Odpovědi a názory studentů jsou rozmanité, od: *Není možné ubírat studentům právo volit i pedagogy, přes: Je mi to jedno, až po: To je rozumné, studenti nižších ročníků vůbec neznají vyučující, kteří je budou učit až v dalších letech studia, jak by je potom mohli zodpovědně zvolit?*

Kde tedy hledat tu správnou odpověď? Zde se, myslím, otevírá široké pole pro diskusi mezi studenty a pedagogy.

P. Jindra, student LF UP

Sdělení o naději

Několik kolegů se na mě obrátilo s žádostí, abych se angažoval v záležitosti, jež byla i v Žurnálu UP několikrát přetřásána – jde o absenci FKSP v novém vysokoškolském zákoně a z toho plynoucí problém s příspěvkem na stravování, zvláště pro důchodce. Podávám tedy nyní tuto – snad mírně optimistickou – informaci.

Vysokoškolský zákon (jehož podoba se rodila šest let, přičemž jeho prosazovatelé ignorovali nesčetné připomínky, a tak v něm zakotvili chyby, ba i nesmysly) se sice novelizovat hned tak nebude, ale v záležitosti FKSP bude zřejmě novelizován nepřímo v připravovaném zákonu o účetnictví (právní konstrukci tu nebudu rozvádět). Už dnes však – dle informací z MŠMT – existují cesty k řešením prozatím, a to i pro důchodce. Je možno se o nich poučit na finančním oddělení vysokoškolského odboru ministerstva nebo na jeho webové stránce, kde se již měl také objevit návod, jak řešit situaci důchodců, vypracovaný na základě podnětu Masarykovy univerzity v Brně.

Prof. F. Mezihorák, CSc., senátor za Olomoucko

Univerzita a město

V hlavní roli divadlo

Jak jsme se již zmínili v minulém čísle Žurnálu UP, začíná 2. 5. 1999 již třetí ročník festivalu *Divadelní Flora* s podtitulem *Romantismus jako inspirace současného divadla*. Podle slov ředitele Moravského divadla Olomouc, V. Kožušníka, je letošní festival dalším z pokusů oslovit přízračné divadlo všech kategorií, tentokrát nabídkou inscenací vícesouborových divadel, koncertů a mnoha doprovodných akcí. Po loňských diskusích se studenty se vedení divadla pokusilo reflektovat i některé kritické připomínky mladé generace návštěvníků divadla, což se projevilo i v koncepci festivalu, která zahrnuje mj. i besedu o romantismu, jeho ideálech a možných inspiračních zdrojích pro dnešní život *Romantismus dnes?* (Mozartův sál 4. 5., 18 hod.) a seminář s názvem *Duchovní rozměr romantismu*, na jehož náplni se podílejí mj. doc. J. Fiala, doc. Sobotková a dr. I. Fialová z FF UP a který je určen především studentské veřejnosti. Také některá konkrétní představení představují nabídku především pro vysokoškolské studenty, kteří mají např. možnost využít nabídky prvních dvaceti lístků zdarma na inscenaci *Máj aneb veršovaný románek dle sepsání Karla Hynka Máchy* v provedení Kormorní scény Aréna Ostrava (Mozartův sál 4. 5. v 16 hod.).

Program festivalu *Divadelní Flora 1999* začíná 2. 5. na Horním nám. *Divadelním jarmarkem pro děti a dospělé*. Ve Velkém divadle bude v 10 hod. uvedena inscenace T. Dorsta *Málinka, bobr a král na střeše* (Moravské divadlo Olomouc) a v 16 hod. inscenace D. Hrbka a J. Janků *Tři mušketýři* (CD 94). Od 19 hod. bude na Horním nám. před divadlem vystupovat pouliční divadlo s představením *Křídla ryb* (Divadlo Continuo),

po kterém bude ve Smetanových sadech u jezírka v 19.45 zahájen happening (šermíři) a ve 20 hod. pouliční divadlo *Minas Tirith-Minas Morgul* (Theatro Tatro Nitra).

V pondělí 3. 5. bude festival pokračovat uvedením hry H. von Kleist: *Katynka z Hlebronu neboli Zkouška ohněm* (JAMU Brno) ve Velkém divadle (10.00) a v 19 hod. představí Divadlo ABC Praha svou inscenaci *Cyryna z Bergeraku*. V Mozartově sále (Filharmonie) budou od 16 hod. účinkovat přední sólisté MDO (R. Wagner *romantik* – koncert). V Divadle hudby uvede v 16 hod. Studio Hoříků Žirafy MDO hru D. Drábka *Švédský stůl*. Ve středu 4. 5. je v 10 hod. na programu ve Velkém divadle *Radúz a Mahulena J. Zeyera* (MDO) a v 19 hod. *Carmen G. Bizeta* (MDO). Ve čtvrtek 5. 5. uvede ve Velkém divadle v 10 hod. Slovácké divadlo Uherské Hradiště *Dámu s kaméliemi* a v 19 hod. bude na programu G. Verdi: *Simone Boccanegra* (MDO). V Divadle hudby v 16.00 bude uvedena hra G. Büchnera *Leonce a Lena* (Divadelní společnost Petra Bezruče Ostrava). V pátek 6. 5. uvede MDO ve Velkém divadle v 10.00 *Evžena Oněgina* a v 18.00 proběhne slavnostní vyhlášení výsledků *Academia filmu Olomouc 1999*. Od 19.00 bude následovat představení J. Slowacki: *Kordian* (Teatr Zagłębia Sosnowiec – Polsko). V Mozartově sále se od 16.00 uskuteční *Romantický podvečer* (MDO) a na radnici ve 14.00 seminář *Duchovní rozměr romantismu*. V pátek bude festival zakončen dvěma představeními ve Velkém divadle, a sice v 10.00 H. von Kleist: *Katynka z Heilbronnu* (MDO) a v 19.00 J. M. R. Lenz: *Vychovatel* (Divadlo pod Palmovkou Praha).

-mav-

MEZI NÁMI VZDĚLANCI

Dne 27. května 1848 byl na C. k. Františkově univerzitě v Olomouci v souvislosti s revolučními událostmi ve Vídni předčasně ukončen akademický rok. Tehdejší rakouská vláda se totiž 26. května pokusila násilně rozpustit vídeňskou akademickou legii a uzavřít univerzitní aulu, centrum radikálů, a vídeňské ulice byly přehrazeny barikádami.

28. května se čeští studenti olomouckého vysokého učení rozhodli založit podle pražského vzoru politický spolek *Lípa slovanská* v Olomouci (pražský spolek *Lípa slovanská* vznikl 30. dubna 1848). Členů olomoucké Lípy slovanské bylo kolem stovky, většinou vysokoškoláci, několik slovansky orientovaných profesorů – mezi nimi zejména gynekolog František Antonín Mošner, přírodovědec a národohospodář Jan Helcelet a filozof Ignác Jan Hanuš – a jediný olomoucký měšťan, Jan Hejnar; spolková místnost se nacházela v hostinci U Zlatého lva (patrně na Dolním náměstí č. 34, jiný hostinec se shodným názvem byl tehdy na Předhradí, dnes třída 1. máje č. 18). Podle slov Helceletových bylo hlavní snahou spolku posilování a zušlechťování slovanského vědomí na Moravě, současně spolek navázal kontakt se Slovanským sjezdem, jenž právě probíhal v Praze.

Mezi 120 olomouckými studenty, kteří v té době odcestovali do vzbouřené Vídně, aby při pouličních bojích pomohli vídeňským kolegům, bylo asi 30 Čechů. Ti odjížděli s novou písní na rtech, hymnou olomoucké Lípy slovanské. Autorem textu písně, pro níž se ujal název

JARNÍ,

byl magistrátní auskultant (právník připravující se na funkci soudce) Jan Vlk (1822–1896), později Mošnerův zeť a notář ve Znojmě. Nápěv písně zkomponoval právník Arnošt Bohaň Förchtgott-Tovačovský (1825–1874), tehdy velitel jedné z dvou setrnutí olomoucké studentské legie:

Přijde jaro, přijde,
zase bude máj,
usmívá se slunce,
usmívá se háj.
Stříbrné své vlny
hora vyleje,
rozkvete se růže,
slavík zapěje.

Rozpknou se ledy,
volný bude proud,
po vlnách šumících
lodě pyšně plout;
vyskočí z hrud klasy,
bujný bude květ,
kosa bude říčet,
zpěv radostný znět.

A ta lípa naše
bude zelená,
z větví mocných listů
nám na věnce dá.
Ajta, vlasti, plesej!
Usmívá se háj,
přijde jaro, přijde,
budem mítí máj.

Text písně může posloužit jako doklad tehdy již obecného chápání symbolu lípy jako ústředního symbolu slovanství, zatímco dub se považoval za symbol germánství. Obvykle se soudí, že lípu učinil posvátným stromem Slovanů teprve Jan Kollár (1793–1852) ve svém básnickém díle *Slávy dcera* (1824, konečné znění 1832). Ale už roku 1805 prohlášoval Václav Stach (1754–1831), profesor olomouckého generálního semináře na Hradisku a poté zdejší teologické fakulty (ve sbírce *Starý vesovec pro rozumnou kratochvíli*): „Dub jest stínidlo a okrasa německého věstce, nesmí-liž lípa býti českého? Bobkový strom (= laurus, vaovín – JF) tuze voní cizinou a neroste v našem háji.“

Vratfne se ale kolomouckým studentům ve Vídni. „Kdo jste ještě ty holomoucké neviděli,“ psal tehdejší zpravodaj, „tak sobě představte rázné mladé Hanáky v nynějším oděvu, študentskou modrou čapku s bílým a červeným páskem na hlavě, modrobílčervenou pantlu přes rameno, pádný meč po levém boku. A takto kráčí sobě řada holomouckých študentů po Vídni! Jejich přívětivé tváře, bystré oko, smělé čelo prozrazují šlechtinou mysl, věrné srdce pro drahou vlast a jaký vznešený cíl, který jeden jako druhý dosáhnouti hodlá.“

Ponděvadž povstání ve Vídni mezitím skončilo, odjeli odtud olomoučtí studenti na Slovanský sjezd – setkali se zde s delegáty olomoucké Lípy slovanské, prof. Janem Helceletem a studenty Janem Lepařem (1827–1902, později ředitelem učitelského ústavu v Praze) a Františkem Eugenem Mathonem (později ředitelem realky v Brně). Před pražským červnovým povstáním se olomoučtí akademikové většinou vrátili domů, jen básník Jan Vlk se podle rodinné tradice účastnil bojů na pražských barikádách. Olomoucký magistrát zahájil proti těmto studentům a profesorům Hanušovi a Helceletovi vyšetřování podnětené udáním, že Slovanská lípa je podopatrný spolek pořádně tajně noční schůze za městskými hradbami. Protože však nastaly vakace neboli ferie – prázdniny (které tehdy trvaly do konce října) a většina studentů se z Olomouce rozjela do svých domovů, vyšetřování skončilo bezvýsledně.

Dne 6. října vypuklo ve Vídni další povstání a z Olomouce vyrazil na pomoc povstalcům oddíl studentské legie v počtu asi 250 mužů. O osm dní později se před olomouckou Terezkou branou objevila řada kočárů, které přivázely rakouského císaře Ferdinanda I. Dobrotivého, císařovnu Marii Annu a vídeňský dvůr. Spolkové místnosti Lípy slovanské, jež se od 15. listopadu 1848 nalézaly v domě Jiřího Rakošana v Litovelské ulici čp. 386 (dnes Riegrova ul. č. 33 – budova je opatřena pamětní deskou), se nato staly střediskem nejen české společnosti, ale i slovanských deputací přijíždějících k císaři. Kterýsi místní český patriot složil na počest spolku naivní veršíky, jež otiskly ve svém 5. čísle Holomoucké noviny (vydávané od 4. listopadu 1848 a redigované prof. Helceletem):

Lípo! Krásný stromečku
v Holomouckém háječku,
zrostej k naší radosti,
odrodilcům k žalosti.

Změnou na rakouském císařském trůně – 2. prosince 1848 se olomouckém Arcibiskupském paláci císař Ferdinand I. zřekl trůnu ve prospěch svého synovce Františka Josefa I. – započala v historii olomoucké Lípy slovanské další kapitola.

Jiří Fiala

Zkušenosti ze zahraničí

Cesta za antickým uměním

Na počátku mé cesty za antickým uměním byl tříměsíční studijní pobyt v Řecku, který byl organizován Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR v rámci vzájemné kulturní dohody mezi Českou a Řeckou republikou. Mým cílem bylo studovat antické umění, především řecké vázové malířství v muzeálních sbírkách a připravit materiál z oblasti řecké antiky pro studenty oboru dějin umění.

Pokud jste zvyklí na středoevropský školský systém a organizaci života, počáteční kroky na řecké půdě rozhodně nemohou být snadné. Odlišný je způsob práce, myšlení i vztahy mezi lidmi. Obor dějiny umění se na řeckých univerzitách vůbec nestuduje. Vytrváte-li i přes problémy, které se vyskytnou, odměnou za trpělivost je každodenní kontakt s antickými památkami a modrá obloha a slunce nad hlavou.

Tak tomu bylo v mém případě. Horlivě jsem cestovala a studovala, deník se plnil dojmy, nákresy i motivy a k řeckému vázovému malířství se přidala obdiv pro umění minojské Kréty a jejich pevninských sousedů Mykéňanů, který se mi stal osudným. Souzněl s mým dávným zájmem o řeckou mytologii, jenž byl před lety ovlivněn na půdě FF UP přednáškami doc. S. Sedláčka o antické kultuře. Tento zájem spolu s ikonografickou metodou, prosazovanou významnou olomouckou osobností mezinárodního věhlasu, prof. R. Chadrabou, mě přivedl k hlavnímu studijnímu tématu – mykénské náboženské ikonografii.

Studie *Mycenaean religious iconography*, připravovaná do tisku v časopise *Eirene*, se stala odrazovým můstkem pro spolupráci s „Encyclopedia Mythica and Encyclopedia of Mythology, Folklore and Legend“ M. F. Lindemans, editor, main contributor (<http://www.pantheon.org/mythica/articles/>), pro níž jsem napsala řadu článků o méně známých božstvech a mýtických hrdinech – *Potnia, Mistress of Wild Animals, Master of Animals – a Late Bronze Age deity, Eileithyia, Britomartis, Amphiarous – the legendary king of Argos, the seer and healer, honored as a god, Erichthonios – the Athenian*

mythical king, Eleusis. V této práci, v níž se spojil můj zájem o řecké umění a mytologii s ikonografií, hodlám dále pokračovat.

V současné době se věnuji již několik měsíců tématu *The Eleusinian mysteries on the Greek vases and pottery*. Eleusínský náboženský festival a tajnost obrádů snad nikdy neprestanou zajímat badatele. Důležité informace, vztahující se k eleusínskému kultu, jsou zobrazeny ve výzdobě některých řeckých váz, jež jsou předmětem systematických studií. Na tomto poli však existují mnohé otevřené otázky a diskuse mezi badateli, některé věci byly opomenuty. Chtěla bych přispět do této debaty a publikovat výsledky svého výzkumu a své názory v některém významném mezinárodním periodiku pro klasická studia.

Jsem vděčná UP, že mě bylo umožnila můj první opravdový kontakt s řeckým uměním. Ráda bych, pokud to bude v mých silách, splatila svůj dluh v péči o studenty, kteří se odváží na antický terén, u nás trochu opomíjený.

PhDr. A. Trčková-Schulzová,
Atény

Ninnion tablet, Eleusínská svatyně
4. století př. l., Národní archeologické muzeum Atény

Academia film 1999: 3. – 6. května (XI)

Debata blízká myšlenkovému obzoru Klubu autorů literatury faktu

V průběhu letošního Academia filmu Olomouc se uskuteční setkání, které se bude věnovat historii v kontextu literatury faktu a dokumentárního filmu (viz také Žurnál č. 18, str. 8). Pozvání k účasti přijal spisovatel, místopředseda Klubu autorů literatury faktu a místopředseda Uměleckého svazu autorů detektivní a dobrodružné literatury, majitel literární agentury **Roman Cílek**, kterého jsme požádali o krátký rozhovor:

Co vás vedlo k tomu, že jste přijal nabídku k účasti na jednom z seminářů letošního ročníku festivalu AFO 1999?

Pokud bych chtěl odpovědět ve stylu dnes tak módních bonmotů, řekl bych, že pozvání od vznešených institucí odmítám jen tupci, kteří si nevidí na špičku nosu. Ve vážnějším tónu k tomu dodávám, že mne vnímavě oslovil již samotný název tohoto semináře, protože nastoluje téma blízké myšlenkovému obzoru Klubu autorů literatury faktu, u jehož zrodu jsem se před půlročním desetiletím spolu s několika přáteli nacházel. Historie je pro literaturu faktu nevyčerpateľným zdrojem inspirace, což mohu sám jako autor více než dvou desítek knih tohoto žánru z vlastní zkušenosti potvrdit, přičemž film jako vizuální zpodobnění reality má zase jiné oslovovací možnosti. Velmi rád si o tomto všem v rámci semináře popovídám. Ve volných tezích úvodního slova doc. PhDr. Josefa Bartoše, které jsem z Olomouce obdržel, je mnoho námětů k souhlasné

a možná i místy ne zcela souhlasné, tedy hledačské a upřesňující debatě.

Koncem minulého roku proběhla prezentace a křest úvodního svazku knižní edice *Galerie nesmrtelných*. Jak jsem se dověděla, unikátní projekt vznikl v tvůrčí spolupráci s Klubem autorů literatury faktu a jedním ze spoluautorů jste právě vy. Můžete *Galerii nesmrtelných* čtenářům Žurnálu UP představit?

V nejbližších dnech vyjde již druhý svazek dlouhodobého edičního projektu *Galerie nesmrtelných*, který je na rozdíl od prvního svazku, v němž jsme představili šestadvacet velkých osobností z řad Čechů a Moravanů, věnován významným evropským osobnostem. Ve zbývajících měsících roku osloví čtenáře ještě další tři svazky. Projekt, který vydavatelsky zajišťuje nakladatelská firma ing. Drahomíra Rybníčka z Třebíče a tvůrčím zázemím je Klub autorů literatury faktu, je pokusem přitažlivou formou zmapovat roli osobnosti nejen v samotných dějinných pohybech, ale i v umění, technickém rozvoji, objevitelských výzkumech a individuálních lidských schopnostech jako je např. sport. O tom, jaký je náš niterný záměr, jsme jako autoři projektu (*Roman Cílek, Karel Richter, Drahomír Rybníček*) napsali v úvodu k prvnímu svazku tato erbovní slova: „Končí druhé tisíciletí, blíží se počátek třetího... Právě k bilanci milénia a na počest vstupu do další etapy lidského společenství bychom chtěli přispět jakousi vernisáží literárně zobrazených, a nikoli

zcela nekriticky viděných velkých postav našich, evropských i světových dějin a kulturního vývoje, abychom tím připomněli ty, kteří svými činy a myšlenkami překročili hranice národů i generací. A získali tak nesmrtelnost, kterou Tvůrce nedopřál jednotlivým lidským tvorům, ale v podobě paměti vybažil touto duchovní nesmrtelností lidstvo jako celek.“

Na čem právě pracujete?

Ó, jak snadná odpověď. Pracuji na třetím svazku *Galerie nesmrtelných*.

Za rozhovor poděkovala

M. Poláková

Upozorňujeme čtenáře Žurnálu UP, že další číslo univerzitního týdeníku vyjde až 14. 5. (uzávěrka 11. 5.), tj. v týdnu po ukončení Academia filmu Olomouc 1999, v jehož průběhu bude redakce ŽUP pracovat pro bulletin AFO/INFO.

-red-

... a příští týdny...

3. – 6. KVĚTNA

Univerzita Palackého, Muzeum umění Olomouc: Academia film Olomouc – Mezinárodní festival dokumentárních, vědeckých, populárněvědeckých, výukových a multimediálních pořadů a přehlídka využití informačních technologií ve vzdělávacím procesu. Pořádá UP.

Informační centrum UP – Zbrojnice: Distanční vzdělávání – úloha nových technologií. Mezinárodní konference při AFO 1999. Pořádá odd. celouniverzitních aktivit UP – Centrum distančního vzdělávání.

Katedra teorie a dějin dramatických umění FF UP, Wurmova 13: Divadlo ve filmu a televizi. Seminář, projekce, setkání divadelních, filmových a televizních tvůrců doprovodná akce AFO 1999.

4. KVĚTNA

Katedra algebry a geometrie PříF UP, posluchárna č. 301, Tomkova 40, 13. 00 hod.: Dr. R. Halaš (PříF UP) – Kongruence a podobnosti posetů. Seminář z univerzální algebry a uspořádaných množin.

Aula Právnické fakulty UP, tř. 17. listopadu, 20.00 hod.: Věra Bílá + Kale – Čhave jilestar. Festival romské muziky v rámci doprovodných pořadů 34. ročníku AFO. Pořádá U-klub.

6. KVĚTNA

The British Council, Křížkovského 14, místnost č. 204, 9.00 hod.: COLOURS. Divadelní hodinu angličtiny pro mladší žáky základních škol v rámci *The Bear Educational Project* pove-

dou Master Merlin (David Fisher) a Bertha the Witch (Nika Štěpánková).

U-klub, Šmeralova 12, 20.00 hod.: Phil Shöenfelt + South Erl Cross. Pořádá CKI Olomouc.

11. KVĚTNA

Katedra algebry a geometrie PříF UP, posluchárna č. 301, Tomkova 40, 13. 00 hod.: Dr. R. Halaš (PříF UP) – Kongruence a podobnosti posetů. Seminář z univerzální algebry a uspořádaných množin.

Katedra matematické analýzy a aplikací matematiky PříF UP, posluchárna č. 202, Tomkova 40, 13. 30 hod.: Mgr. J. Fišer (PříF UP) – Šarkovského věta a násobné výsledky pro skalární obyčejné diferenciální rovnice. Seminář z diferenciálních rovnic.

U-klub, Šmeralova 12, 20.00 hod.: Nezmaři. Jihočeská legendární skupina s výjimečnými vokály P. Jišové a Š. Benetkové.

11. – 12. KVĚTNA

Katedra bohemistiky FF UP, Křížkovského 10: Celostátní literárněvědná konference studentů.

13. – 15. KVĚTNA

Cínovec a okolí, severočeský hnědouhelný revír, keramická v Klášterci nad Ohří: Třidenní geografická exkurze. Pořádá Česká geografická společnost, středomoravská pobočka.

-red-

„Na svatého Jiří vylézají hadi a štíři...“ a na nádvoří Rektorátu UP i tiplice. V úterý 27. 4. (na Jaroslava) ráno zaplavilo několik set neznámých housenek zájezdí dlažbu, aby na ní po několika hodinách zanechaly už jen otisky svých pozůstatků... Ještě před tím je však svým fotoaparátem zachytil T. Jemelka a s několika exponáty se vydal na Katedru zoologie a antropologie PříF UP, kde mu prof. RNDr. V. Bičík, CSc., RNDr. J. Starý, Dr., a Mgr. L. Mazánek podali tyto základní informace: jde o larvy tzv. obřích komárů, hmyzu z řádu dvojkřídlých, kteří nezpůsobují obvyklé komáří píchnutí a vyskytují se většinou na březích potoků a říček. Podle mínění odborníků se na rektorátní nádvoří dostali poněkud netradiční migrací z okolí Mlýnského potoka v nedalekých Bezručových sadech.

Text a foto -tj-

Poznámka redakce

Redakce Žurnálu UP vítá informace a náměty ze všech oblastí života Univerzity Palackého, především pak aktuální příspěvky nepřesahující počet 30–50 řádků. Vzhledem k omezenému rozsahu stran si redakce v opačném případě vyhrazuje právo příspěvky (s výjimkou odborných textů) krátiť.

V zájmu rychlého a bezchybného přenosu informací žádáme zájemce o uveřejnění textů v Žurnálu UP, aby své příspěvky redakci dodávali na disketách nebo prostřednictvím e-mailu.